

Možnosti implementace prevence cerebro a kardiovaskulárních onemocnění do výuky základních škol a gymnázií

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, klíčové kompetence, možnosti implementace

Z klíčových kompetencí vztahujících se k problematice první pomoci jsme vybrali následující:

Kompetence k učení

- ❖ vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení i v praktickém životě
- ❖ operuje s obecně užívanými termíny, uvádí věci do souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- ❖ vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, promyslí a naplánuje způsob řešení problému a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- ❖ vyhledá informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- ❖ samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení, užívá při řešení problémů logické postupy
- ❖ ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací
- ❖ kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

Kompetence komunikativní

- ❖ v ústním projevu se vyjadřuje výstižně, souvisle a kultivovaně
- ❖ naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje
- ❖ využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- ❖ využívá získané komunikativní dovednosti ke kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence sociální a personální

- ❖ účinně spolupracuje
- ❖ v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- ❖ chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu
- ❖ ovládá a řídí svoje jednání a chování

Kompetence občanské

- ❖ je schopen vcítit se do situací ostatních lidí
- ❖ je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- ❖ rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka

Kompetence pracovní

- ❖ používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla
- ❖ přistupuje k výsledkům pracovní i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých

Problematika je v RVP ZV obsaženo především ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a Člověk a svět práce.

Člověk a zdraví

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přináší základní podněty pro ovlivňování zdraví (poznatky, činnosti, způsoby chování), s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Při realizaci této vzdělávací oblasti je třeba klást důraz především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě školy. Vzdělávání musí být silně ovlivněno kladným osobním příkladem učitele. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví je vymezena a realizována v souladu s věkem žáků ve vzdělávacích oborech Výchova ke zdraví a Tělesná výchova, do níž je zahrnuta i zdravotní tělesná výchova.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- ❖ poznávání zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty
- ❖ poznávání člověka jako biologického jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí
- ❖ získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje
- ❖ využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevňování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví
- ❖ propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy, se základními etickými a morálními postoji, s volným úsilím atd.
- ❖ aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci

Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy pro 2. stupeň

Žák

- ✓ respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery (pozitivní komunikace a kooperace)
- ✓ posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- ✓ usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- ✓ uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- ✓ projevuje odpovědný vztah k sobě samému

- ✓ v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým

Učivo

- ✓ vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity
- ✓ ochrana před přenosnými i nepřenositelnými chorobami, chronickým onemocněním a úrazy (bezpečné způsoby chování), odpovědné chování v situacích život ohrožujících stavů
- ✓ bezpečné chování (pohyb v rizikovém prostředí), přítomnost v krizových situacích
- ✓ dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví (ochrana zdraví při různých činnostech)
- ✓ podpora zdraví a její formy (odpovědnost jedince za zdraví)
- ✓ sebepoznání
- ✓ seberegulace a sebeorganizace činností a chování (cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládání problémových situací)
- ✓ mezilidské vztahy, komunikace a kooperace (empatie), aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích
- ✓ morální rozvoj (cvičení zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností), dovednosti pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování

Tělesná výchova

Očekávané výstupy pro 2. stupeň

Žák

- ✓ uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu

Učivo

- ✓ hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách

Problematiku prevence cerebro–kardiovaskulárních onemocnění a první pomoci při nich, lze, dle našeho názoru, vztáhnout na všechny vzdělávací oblasti. Jedná se např.:

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- ✓ seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh
- ✓ čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- ✓ rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- ✓ vede správně dialog, telefonický rozhovor
- ✓ dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci

Učivo

- ✓ čtení – věcné čtení (čtení jako zdroj informací, čtení vyhledávací, klíčová slova)
- ✓ naslouchání – praktické naslouchání (vyjádření kontaktu s partnerem, výchova k empatii) věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami)
- ✓ mluvený projev – vyjadřování závislé na komunikační situaci; pozdrav, oslovení, prosba, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače
- ✓ slovní zásoba a tvoření slov – slova a pojmy, význam slov, stavba slova
- ✓ tvořivé činnosti s literárním textem - vytváření vlastních textů, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům
- ✓ základy literární teorie a historie- literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry)

Možné implementace

- ❖ příručka první pomoci jako povinná četba – lze využít například materiály pro děti od ČČK, práce s textem
- ❖ nácvik naslouchání – situace: komunikace zraněný – záchránce (záchránce naslouchá zraněnému), záchránce – dispečer (scénky, záchránce naslouchá dispečerovi), naslouchání učiteli – vysvětlování, zadávání úkolů
- ❖ mluvený projev – nácvik aktivace IZS (telefonování), rozhovor zraněný – záchránce, rozhovor záchránce-dispečer
- ❖ vypravování – Co se stalo? Jak ses zachoval?
- ❖ využití fotografií, videa, filmu – situace PP – mimojazykové prostředky (mimika a gesta postižených a záchránců) – lze využít obrázky v příručkách první pomoci
- ❖ využití klíčových slov PP – jejich význam, stavba slova, slovní druhy
- ❖ referát – mluvený projev: témata prevence CMP a IM a PP
- ❖ vytvoření časopisu/příručky/knihy o CMP, IM a PP

Cizí jazyk

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje
- ✓ rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů (časopisy, obrazové a poslechové materiály) a využívá je při své práci
- ✓ používá dvojjazyčný slovník
- ✓ se aktivně zapojuje do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, poskytne požadovanou informaci
- ✓ rozumí obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory
- ✓ rozumí jednoduché a zřetelně vyslovované promluvě a konverzaci
- ✓ vyžádá jednoduchou informaci
- ✓ se jednoduchým způsobem domluví v běžných každodenních situacích

Učivo

- ✓ pravidla komunikace v běžných každodenních situacích – pozdrav, představení
- ✓ jednoduchá sdělení – oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, prosba, žádost, žádost o pomoc, službu, informaci
- ✓ slovní zásoba
- ✓ základní vztahy – existenciální (Kdo?), prostorové (Kde? Kam?), časové (Kdy?), kvalitativní (Jaký? Který? Jak?), kvantitativní (Kolik?)

Možné implementace

- ❖ práce s literaturou – příručka k problematice v originále, práce s textem – slovní zásoba, četba, stavba věty
- ❖ nácvik situací – nácvik telefonování s dispečerem, rozhovor s postiženým – zjistit, co se stalo, jak se cítí, nácvik situací první pomoci – komunikace se spoluzachráncem

Matematika a její aplikace

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ provádění rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledků, volbě správného postupu k vyřešení problému
- ✓ rozvíjení spolupráce při řešení problémových úloh
- ✓ rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti
- ✓ rozvíjení soustavné sebekontroly při každém kroku v postupu řešení
- ✓ rozvíjení systematickosti a přesnosti
- ✓ orientuje se v čase

Učivo

- ✓ prostorová představivost
- ✓ poměr – měřítko
- ✓ procenta – procento
- ✓ závislosti a data – práce s nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky

Možné implementace

- ❖ situace PP – nácvik - odhady vzdálenosti, orientace v prostoru a čase, algoritmus postupu
- ❖ procenta postižení nervové soustavy, srdce
- ❖ poměry v resuscitaci
- ❖ práce s grafy, tabulky – vztahující se k problému (kolik postižených CMP je zachráněno/zemře, v závislosti na čase, rozsahu postižení)
- ❖ nákresy a schémata
- ❖ využití slovních úloh

Informační a komunikační technologie

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- ✓ zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě

Učivo

- ✓ základní způsoby komunikace (telefonování)
- ✓ metody a nástroje vyhledávání informací
- ✓ prezentace informací (webové stránky, prezentační programy, multimédia)

Možné implementace

- ❖ vyhledávání informací o prevenci a PP u CMP a IM – webové stránky s PP
- ❖ tvorba prezentací s danou problematikou
- ❖ tvorba webových stránek s danou problematikou
- ❖ vytvoření časopisu/příručky/knihy k dané problematice

Člověk a společnost

Vzdělávací oblast Člověk a společnost zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství.

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení
- ✓ uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- ✓ posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů
- ✓ objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování
- ✓ posoudí vliv osobních vlastností na překonávání překážek
- ✓ dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování

Učivo

- ✓ naše obec, region, kraj – důležité instituce
- ✓ lidská setkání – lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti
- ✓ vztahy mezi lidmi – mezilidská komunikace
- ✓ zásady lidského soužití – morálka a mravnost, pravidla chování; výhody spolupráce lidí
- ✓ vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, systém osobních hodnot
- ✓ právní řád České republiky – právní norma, předpis
- ✓ protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu

Možné implementace

- ❖ zdůraznění morální a právní povinnosti poskytnout první pomoc
- ❖ význam spolupráce a solidarity
- ❖ vhodná komunikace v krizových situacích
- ❖ situace první pomoci využít k diagnostice prožívání, vlastností, předsudků, strachů, využít např. modelové situace – první pomoc poskytovaná kamarádovi a bezdomovci
- ❖ povinnost poskytnout první pomoc, trest za neposkytnutí PP

Člověk a příroda

Vzdělávací obory vzdělávací oblasti Člověk a příroda, jimiž jsou Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis.

Očekávané výstupy

Žák

- ✓ změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa
- ✓ využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů
- ✓ změří elektrický proud a napětí
- ✓ rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- ✓ využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh
- ✓ aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- ✓ orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na zdraví člověka
- ✓ určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy
- ✓ vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu
- ✓ ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- ✓ aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny

Učivo

- ✓ měřené veličiny – délka, objem, hmotnost, teplota a její změna, čas
- ✓ tlaková síla a tlak – vztah mezi tlakovou silou, tlakem a obsahem plochy, na niž síla působí
- ✓ třecí síla – smykové tření, ovlivňování velikosti třecí síly v praxi
- ✓ hydrostatický a atmosférický tlak – souvislost mezi hydrostatickým tlakem, hloubkou a hustotou kapaliny; souvislost atmosférického tlaku s některými procesy v atmosféře
- ✓ formy energie
- ✓ elektrické a magnetické pole – elektrická a magnetická síla; tepelné účinky elektrického proudu; bezpečné chování při práci s elektrickými přístroji a zařízeními
- ✓ vlastnosti látek – tepelná a elektrická vodivost
- ✓ deriváty uhlovodíků – alkoholy
- ✓ přírodní látky – zdroje, vlastnosti a příklady funkcí sacharidů v lidském těle
- ✓ léčiva a návykové látky
- ✓ anatomie a fyziologie – stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla
- ✓ nemoci, úrazy a prevence – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy
- ✓ cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografické exkurze – orientační body, určování hlavních a vedlejších světových stran, pohyb podle mapy a azimutu, odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu

Možné implementace

- ❖ využití různých fyzikálních procesů, veličin, zákonů při zranění a první pomoci – měření krevního tlaku, krvácení, využívání různých druhů polohování (polosed, protišoková poloha)
- ❖ princip masáže srdce a umělého dýchání
- ❖ funkce kyslíku a cukru v těle
- ❖ první pomoc u poškození jednotlivých orgánových soustav
- ❖ orientace v přírodě
- ❖ využití orientačních bodů při aktivaci IZS
- ❖ transport v přírodě

Umění a kultura

V etapě základního vzdělávání je oblast Umění a kultura zastoupena vzdělávacími obory Hudební výchova a Výtvarná výchova.

Očekávané výstupy pro 2. stupeň

Žák

- ✓ vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků
- ✓ užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace
- ✓ vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření

Učivo

- ✓ hudební rytmus
- ✓ kvality tónů – délka, síla, barva, výška
- ✓ smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – fotografie, film, tiskovina, televize, elektronická média, reklama
- ✓ typy vizuálně obrazných vyjádření – comics, fotografie, reklama
- ✓ prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností – manipulace s objekty, pohyb těla
- ✓ typy vizuálně obrazných vyjádření – ilustrace textů, comics, fotografie, reklama

Možné implementace

- ❖ nácvik tempa, rytmizace – pro nácvik rytmu masáže srdce
- ❖ tvorba příručky první pomoci – zpracovat text a ilustrovat
- ❖ využití obrazů v příručkách a nástěnných mapách FAST
- ❖ tvorba plakátů s problematikou první pomoci – využití různých materiálů a barev
- ❖ vymyšlení písničky s problematikou FAST, prevence
- ❖ tvorba comicsu s problematikou FAST
- ❖ využití fotografie z novin a časopisů s problematikou prevence CMP a IM, PP
- ❖ reklama – propagace účasti na kurzu první pomoci, problematiky FAST
- ❖ výroba pomůcek – záložky do knih, tabulky s postupy PP pro mladší spolužáky

Doplňující vzdělávací obor

Dramatická výchova

Očekávané výstupy pro 2. stupeň

Žák

- ✓ uplatňuje kultivovaný mluvený projev
- ✓ propojuje somatické dovednosti při verbálním a neverbálním vyjádření, na příkladech doloží souvislosti mezi prožitkem a jednáním u sebe i druhých
- ✓ prozkoumává témata z více úhlů pohledu a pojmenovává hlavní téma a konflikt; uvědomuje si analogie mezi fiktivní situací a realitou
- ✓ přistupuje k dramatické a inscenační tvorbě jako ke společnému tvůrčímu procesu, ve kterém přijímá a plní své úkoly

Učivo

- ✓ psychosomatické dovednosti – verbální a neverbální komunikace
- ✓ herní dovednosti – vstup do role
- ✓ sociálně komunikační dovednosti – spolupráce, komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích
- ✓ náměty a témata v dramatických situacích – jejich nalézání a vyjadřování
- ✓ dramatická situace, příběh – řazení situací v časové následnosti
- ✓ základní stavební prvky dramatu – situace, postava, konflikt
- ✓ konflikt jako základ dramatické situace – řešení konfliktu jednáním postav
- ✓ základní stavební prvky dramatu – situace, postava, konflikt, téma, vrchol, gradace

Možné implementace

- ❖ dramatická výchova je ideální obor, ve kterém jde využít dramatizaci a různé situace první pomoci – PP u CMP nebo IM; žáci a studenti si vyzkouší roli postiženého i zachránce, prožijí pocity spojené s rolí – postižený, zachránce, reflektují pocity, vědomosti a dovednosti

Průřezová témata

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova.

Osobnostní a sociální výchova

Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě; umožňuje žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- ✓ vede k porozumění sobě samému a druhým, napomáhá k zvládnutí vlastního chování, rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace, utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci, umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci; vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů; přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování

Všechna témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

- ❖ rozvoj schopností poznávání – cvičení dovedností řešení problémů
- ❖ sebepoznání a sebepojetí – moje tělo, moje psychika (postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; moje vztahy k druhým lidem
- ❖ seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle
- ❖ psychohygiena – dovednosti zvládnutí stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- ❖ kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti)
- ❖ mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého, podpora, pomoc
- ❖ komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální, dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích, efektivní strategie –

- asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi, otevřená a pozitivní komunikace
- ❖ kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci, rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny)
 - ❖ řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů
 - ❖ hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí, vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost
 - ❖ pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

Možné implementace

Průřezové téma „Osobnostní a sociální výchova“ je ideálním předmětem, ve kterém lze se žáky diskutovat o etických a morálních aspektech poskytování první pomoci. Rozvoj komunikačních kompetencí a spolupráce jsou klíčové v poskytování první pomoci, proto je důležité tyto dovednosti neustále aktivně a vědomě rozvíjet. Je nutné vést žáky k tomu, že někdy je nutné převzít vedoucí funkci a někdy se podřídit a neprosazovat se – v první pomoci je důležitá role zachránce, který převezme vůdčí roli a také spoluzachránců, kteří jsou schopni spolupráce a aktivního naslouchání.

Výchova demokratického občana

Průřezové téma v obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností. Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- ✓ vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti; umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků; rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, dialogické schopnosti a dovednosti; prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě; vychovává k úctě k zákonu; učí sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti, přispívá k utváření hodnot, jako je solidarita a odpovědnost; motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat; vede k asertivnímu jednání

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků, budoucích dospělých občanů, v životě v demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

Občanská společnost a škola – způsoby uplatňování hodnot v každodenním životě školy

- ✓ občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku)

Možné implementace

- ❖ V rámci průřezového tématu by měl pedagog žákům zdůraznit povinnost každého občana poskytnout první pomoc.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- ✓ rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru; vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory; rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ pomáhá překonávat stereotypy a předsudky; podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám; upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání, že Evropa a svět jsou místem, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život.

- ❖ objevujeme Evropu a svět – život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- ❖ jsme Evropané – mezinárodní organizace a jejich příspěví k řešení problémů dětí a mládeže

Možné implementace

- ❖ využít občanů- hrdinů– děti a dospělých z celého světa, kteří někoho zachránili
- ❖ zdůraznit problematiku první pomoci u menšin (někdy strach, obava z nemoci, problém komunikace), každý je člověk a chce žít
- ❖ zdraví jako celosvětová hodnota

Multikulturní výchova

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- ✓ poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin; učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti.

- ❖ kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti
- ❖ lidské vztahy – empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita
- ❖ etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost
- ❖ multikulturalita – význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

Možné implementace

- ❖ vést žáky/studenty k tomu, že každý je především člověk, který v případě zranění (nemoci) trpí stejně jako já, má rodinu a kamarády, kteří si přejí, aby žil
- ❖ zdůraznit význam znalosti cizího jazyka – pojeď do zahraničí – potřebuji pomoc

Environmentální výchova

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty; přispívá k utváření zdravého životního stylu; vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí; vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

- ❖ základní podmínky života – voda, ovzduší, půda, ekosystémy – ohrožování a ochrana ve světě a u nás
- ❖ vztah člověka k prostředí – náš životní styl (způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém, prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví)

Možné implementace

- ❖ rozvoj odpovědnosti a angažovanosti, vnímavosti k přírodě – potažmo k lidem kolem
- ❖ ekologické katastrofy a jejich dopad na člověka- ochrana člověka za mimořádných situací

Mediální výchova

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti. Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovni mediální gramotnosti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- ✓ přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace; učí využívat potenciál médií jako zdroje informací

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- ✓ vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění

Tematické okruhy průřezového tématu

- ❖ kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – chápání podstaty mediálního sdělení, zejména ve zpravodajství
- ❖ tvorba mediálního sdělení – tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

Možné implementace

- ❖ využití internetu – projekt HOBIT, pořady s tematikou první pomoci: 155, 112, Než přijede záchranka, zpravodajství (zprávy o poskytnutí/neposkytnutí PP)
- ❖ počítačová hra a hodnota lidského života
- ❖ mediální kroužek – problematika první pomoci (anketa mezi občany), natočení dokumentu, reklamy

Analýza učebnic dostupných pro výuku výchovy ke zdraví není téma prevence cerebrokardiovaskulárních onemocnění rozpracováno, někdy dokonce ani zmíněno.